

**DRŽAVNA POMOĆ OD 155 MILIONA EURA
AVIOKOMPANIJI I PRAVILA EU**

NA KRILIMA MA TEŽE DO EU

ZA EVROPSKI PULS PIŠU

Ivana Glišević Đurović,
zamjenica glavnog pregovarača,
nacionalna IPA koordinatorka
i pregovaračica za Poglavlje 22

Milo Radulović,
osnivač startap-a
MARLEQ

KOMENTAR

**Caru carevo,
Bogu božje,
a nama ostalima...**

CARU CAREVO, BOGU BOŽJE, A NAMA OSTALIMA...

Foto: Vijesti

Piše: Vladan Žugić

Navodi da je crnogorsko društvo podijeljeno, da ga dijeli Demokratska partija socijalista (DPS) i **Milo Đukanović**, da nam je dosta podjela i slično, spadaju u red političke frazeologije.

Svako društvo, u manjoj ili većoj mjeri, je podijeljeno.

Sređenija društva su podijeljena oko pitanja broja radnih sati sedmično ili oko poreskih stopa, upotrebe genetski modifikovane (GMO) hrane, ali isto tako nisu imuna ni na ona emotivna, lična ili čak iracionalna pitanja, poput odnosa prema migrantima, pravu žena na abortus, pravima istopolnih zajednica...

Populistički lideri, partije i pokretu nastaju, opstaju ili zadržavaju vlast, između ostalog, upravo tako što u prvi plan guraju pitanja iz sfere iracionalnog i emotivnog na uštrb stvarnih problema i ključnih pitanja koje opterećuju jedno društvo.

Primjera je u posljednjim godinama na pretek i u demokratskom svijetu i u onom koji teži demokratiji - od Erdoganove Turske, preko Orbanove Mađarske do Trampove Amerike.

Ali ni **Erdogan**, ni **Orban**, ni **Tramp** nemaju svoj politički pol na način na koji vlast u Crnoj Gori to ima. Taj pol svojim ekstremno desničarskim stavovima relativizuje i čini prihvatljivim, u suštini, nedemokratske i antievropske stavove i praksu vlasti.

Šta bi dali Erdogan ili Tramp da u opoziciji imaju jednog, primjera radi, **Branka Radulovića**? Koji nedavno za skupštinskom govornicom počne da hvali Orbana i način njegovog obračuna sa neistomišljenicima, slobodnim medijima i NVO-ima koje naziva „sorošoidima“. Raduloviću su puna usta EU, dok se ne zagrcnu pominjući Orbana i njegov FIDES koji nijesu pozvani na Kongres evropskih konzervativaca u Zagrebu, jer su suspendovani iz te najjače evropske grupe upravo zbog svog odnosa prema demokratskim vrijednostima EU.

Ili, šta bi dao Orban ili Tramp da imaju jedan opozicioni DF koji pokušava da ih smijeni i sasipa drvlje i kamenje na Đukanovićev model vladanja, hvaleći model Putinove vladavine u Rusiji. Ili, Vučićeve u Srbiji.

Ili, šta bi dao bilo ko od ove trojice da ima opoziciju koja prijete da će zapaliti Skupštinu, ako vlast pokuša da usvoji Prijedlog zakona o slobodi vjeroispovijesti. Vjerovatno bi odgovorili što i Đukanović - ne zalijećite se, više nas je na ovoj strani. I završili deprimirano, kao **Slaven Radunović**, koji tuguje na Facebook-u što je Mitropolit SPC **Amfilohije** zauzeo gandijevski, umjesto revolucionarnog stava.

Kod vjere se vraćamo na teren emotivnog, iracionalnog. U Crnoj Gori stiješnjeni između zapaljivih poruka dva politička pola koja pride manipulišu činjenicama. A sve se završava po principu - Bogu božje, caru carevo. Pitanje je šta dobijaju ostali.

Ne potcjenjujući vjerska osjećanja, čini mi se da crnogorsko društvo u ovom trenutku ima gomilu prećih ili makar podjednako važnih problema od onog koje se odnosi na imovinu vjerskih zajednica

i, donekle, njen status. Posebno ako se ima u vidu koliko pred sudovima mogu trajati imovinski sporovi. Konačno uknjiženje ili preknjiženje imovine nekog vjerskog objekta teško da će dočekati na ovozemaljskom svijetu i u ovom obliku i Mitropolit Amfilohije, mnogi čelnici DPS-a i mnogi javni djelatnici.

I vjerovatno će pojedinačni slučajevi pred katastrom ili na sudovima, u međuvremenu, služiti za novo podgrijavanje niskih strasti. Kao što je to do sada bilo u slučajevima nelegalne gradnje metalne crkve na Rumiji ili krstionice na Miholjskoj Prevlaci, koji su, i po tada i sada važećim zakonima, kažnjiva djela. U ovom drugom slučaju i krivično.

Sve će se svesti na to da je Skupština Crne Gore usvojila još jedan zakon koji se neće ili će biti ad hoc primjenjivan, kao što je to bilo i do sada sa, nažalost, mnogim zakonima.

Zato bi, čini mi se, trebalo da se bavimo nekim ovozemaljskim pitanjima. Na primjer, da li je odluka Vlade da dodijeli Montenegro Airlines-u 155 miliona eura novca poreskih obveznika suprotna pravilima EU o dodjeli državne pomoći i da li to može dodatno usporiti put put puževe brzine Crne Gore ka EU?

Da li ćemo imati slobodne izbore, ili će opozicija još jednom pristati da izađe na teren na koji će birače privući samo kako bi sačuvala svoje poslaničke mandate i privilegije? Da li možemo u EU sa ovakvim Tužilaštvom u vd stanju koje, prema onome što kažu iz Vlade, ima veoma malo povjerenje javnosti? Ili, da li možemo u EU sa sudskom vlašću čiji je dio Savjeta u v.d. stanju, dok **Vesna Medenica** treći mandat predsjednice Vrhovnog suda broji kao drugi? Da li ćemo još plaćati stanove privilegovanim funkcionerima? Šta ćemo sa prosvjetom kada su naša djeca, prema rezultatima PISA testova, u društvu vršnjaka iz Moldavije? Šta ćemo sa zdravstvenim sistemom kroz koji dajemo više novca na godišnjem nivou za uvoz lijekova nego za materijal koji se uveze za izgradnu autoputa ili nego što je uvez najvećeg trgovačkog lanca u Crnoj Gori? Šta ćemo sa javnim servisom RTCG u čijem *Dnevniku* objavljuju montirane snimke? Šta ćemo sa brojnim aferama...

Zašto niko iz DF ne zaprijeti spaljivanjem Skupštine zbog nekog od ovih pitanja za koje je odgovoran DPS?

I da nije tih papirnih novčanica, afera, kreditnih kartica, montiranih ili nemontiranih snimaka, i sve što prati savremeni svijet, mogli bi zbog retorike i pratećeg kolorita povodom pitanja statusa i imovine vjerskih zajednica pomisliti da živimo u srednjem vijeku.

Srećom nijesmo tamo. Neki bi nas spalili, dok bi drugi dodavali drva na lomaču, govoreći da to nije evropski. Ili, obratno. Svejedno.

Trenutno živimo u Farmi ili Zadruzi.

I podijeljeni smo na one koji su toga svjesni i na one koji toga nijesu svjesni.

DA LI JE DRŽAVNA POMOĆ OD
155 MILIONA EURA NACIONALNOJ
AVIOKOMPANIJI SUPROTNA PRAVILIMA EU

NA KRILIMA MA TEŽE DO EU

Piše: Rialda Ramusović

Poslanici vladajuće većine u Skupštini Crne Gore usvojili su Zakon o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju „Montenegro Airlines“, iako ne znaju da li je ovaj akt u skladu sa pravilima Evropske unije (EU) o dodjeli državne pomoći.

Da usvajanje ovog akta može imati veliki uticaj na dalji tok pregovora o članstvu Crne Gore u EU, najbolje pokazuje primjer Hrvatske, najskorije države članice EU, koja je upravo zatvorila zadnje Poglavlje 8 – Konkurencija zbog načina na koji je dodjeljivana državna pomoć brodogradilištima i naftnoj kompaniji INA.

Pristupnom ugovoru Hrvatske sa EU, dodat je protokol kojim je Evropska komisija (EK) mogla da traži od Hrvatske da vrati svu pomoć za restrukturisanje koju su brodogradilišta dobila

od marta 2006. Ta država još kuburi sa brodogradilištima koja su uglavnom otišla u stečaj, dok se pred sudovima biju razne bitke, a i na međunarodnom planu, zbog INA.

Crnogorska Vlada je na vanrednoj sjednici 9. decembra 2019. usvojila sporni prijedlog Zakona prema kojem će tokom 2020.godine iz budžeta platiti 105 miliona eura državne pomoći Montenegro Airlines-u, dok će od 2021 do 2024. godine za kupovinu dva aviona uplatiti još 50 miliona, plus pripadajući porez.

Aviokompanija će „vratiti“ dug ustupanjem svojih akcija Vladi po cijeni od 8,855 eura po akciji, iako je nezavisni revizor 2018. utvrdio da ove akcije

imaju ukponu negativnu vrijednost od 51,5 miliona eura.

Vlada u obrazloženju Zakona nije potvrdila da je on usklađen sa pravilima EU, već je navela da je "razmotrila i uporedna pozitivna iskustva više zemalja EU koje su proteklih godina na sličan način konsolidovale svoje avio kompanije, kao i slučajeve zemalja koje su odlučile da ne pristupe konsolidaciji što je dovelo do značajnih negativnih posljedica po njihove nacionalne ekonomije".

Evropska komisija ranije je saopštila da je pravilno rješavanje ovog slučaja važan test za funkcionisanje crnogorskog sistema kontrole državne pomoći i za dalji napredak u pregovorima o Poglavlju 8.

„Primili smo k znanju da je Vlada Crne Gore utvrdila Prijedlog Zakona o ulaganju u konsolidaciju i razvoj Društva za transport putnika i robe u vazdušnom saobraćaju „Montenegro Airlines“ A.D. Podgorica. Pozvali smo crnogorske vlasti da nas konsultuju o nacrtu zakona i podijele sa nama mišljenje institucije odgovorne za državnu pomoć, prije usvajanja zakona u Skupštini“, kazali iz Komisije.

Iz Komisije su, takođe, podsjetili da je Agencija za zaštitu konkurencije (AZK), kao institucija odgovorna za pitanja državne pomoći, nadležna za davanje mišljenja o nacrtu zakona.

Međutim, Agencija za zaštitu konkurencije navela da joj je dostavljen nepotpun materijal za donošenje odluke o tome da li je prijedlog ovog zakona usklađen sa propisima o državnoj pomoći.

„Dokumentacija podnijeta AZK-u kojom se dokazuje opravdanost ulaganja u potpunosti ne sadrži procjenu o mogućem povratu izvršnog ulaganja i periodu u kojem će biti ostvareno. Rok za postupanje AZK na raspolaganju bio je vrlo kratak. U samoj dokumentaciji zasada nijesu poštovani suštinski zahtjevi u pogledu testa subjekata u tržišnoj ekonomiji, odnosno da će doći do prinosa kapitala u razumnom roku koji će državi obezbijediti povrat ulaganja. Mišljenje AZK se ne odnosi na ekonomsku opravdanost ulaganja, već se ukazuje na nepotpunost dokaza na osnovu kojih se može donijeti odluka o primjeni načela subjekta u tržišnoj ekonomiji“, navodi se u mišljenju AZK-a.

Mišljenje AZK-a je dostavljeno Skupštini uoči sjednice na kojoj su, nakon burne noći zbog izglasavanja Zakona o slobodi vjeroisposvjesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica, iz opozicije prisustvovali samo poslanici Socijaldemokratske partije (SDP).

Ministar saobraćaja i pomorstva **Osman Nurković** se saglasio sa **stavom Draginje Vuksanović Stanković** (SDP) da je dokument AZK-a "mišljenje bez mišljenja".

"AZK je dostavio mišljenje Ministarstvu 23. decembra 2019. Nakon toga smo poslali dodatno analizu revizorske kuće Dilojt i onda su iz AZK-a ponovo poslali dodatno mišljenje koje je, zapravo, zapisnik gdje kažu da se vraćaju na mišljenje od 23. decembra 2019. Neodređeni su i mi se držimo toga da je ovo interes države i onoga što je uradila revizorska kuća Dilojt i da je ovo u skladu sa evropskim procedurama i u skladu sa zakonom", kazao je Nurković tokom rasprave.

Dilojt je ocijenio da su planirana ulaganja države u MA opravdana, uvažavajući načelo investitora u tržišnoj ekonomiji. Oni navode da su ovaj zaključak donijeli na bazi pretpostavki i analiza koje su urađene na osnovu podataka dobijenih od rukovodstva kompanije.

Raško Konjević (SDP) je podsjetio Nurkovića na stav EK da je pravilno rješavanje slučaja MA važan test za funkcionisanje sistema kontrole državne pomoći i za napredak u pregovorima za Poglavlje 8.

"Imamo ozbiljan znak pitanja u razgovorima sa EK, jer se radi ovaj Zakon mimo institucija koje su nezavisne. Obratite pažnju na ovo što kažu iz AZK-a, jer ćete izazvati probleme u pregovorima sa EK", rekao je Konjević.

Nurković je kazao da je prijedlog "rezultat mnogo održanih sastanaka i analiza" i da "benefiti od rada MA prevazilaze troškove ulaganja, a stečaj bi imao nesagledive posljedice".

"Druge opcije za opstanak kompanije nema... Na ovaj način sačuvamo 400 radnih mjesta, a doprinos kompanije privredi i budžetu je do 200 miliona godišnje", kazao je Osman Nurković.

Sagovornici *Evropskog pulsa* iznijeli su oprečne stavove na pitanje da li i na koji način državna pomoć aviokompaniji Montenegro Airlines može ugroziti pregovore Crne Gore sa EU, ali su saglasni u jednom - da će ovo biti jedan od izazova u pregovorima o Poglavlju 8.

Predsjednik Hrvatske građanske inicijative (HGI) i član Odbora za evropske integracije, **Adrijan Vuksanović**, navodi da davanje državne pomoći kompaniji MA vidi kao opravdano, jer bi, kako pojašnjava, alternativa tome bilo gašenje ili stečaj.

lako smatra da će pitanje državne pomoći svakako biti jedan od izazova u pregovorima o Poglavlju 8, tvrdi da ono ne može značajno uticati na odluku o otvaranju pregovora u ovom poglavlju.

"Državna pomoć će nesumnjivo biti jedna od važnih tema koje će se dosta puta čuti u toku pregovora, jer je EK u nekoliko izvještaja izrazila zabrinutost zbog kontinuirane podrške kompaniji. Gašenje Montenegro Airlines-a imalo bi negativne posljedice za turizam i nacionalni imidž Crne Gore. Ipak, ono što je definitivno prioritet je izrada dugoročnog plana razvoja kompanije, kako bi ulaganja države bila opravdana i Montenegro Airlines pronašao profitabilan i uspješan model poslovanja", ocijenio je Andrijan Vuksanović.

Da u Vladi postoji visok stepen netransparentnosti vezano za dodjelu državne pomoći, kao i praćenje efekata iste, stav je predsjednika posebnog kluba poslanika, bivšeg dugogodišnjeg predsjednika Odbora za ekonomiju, finansije i budžet, **Aleksandara Damjanovića**.

On je za *Evropski puls* kazao da Skupština nije sposobna da nadzire zakonitost, efikasnost i efektivnost državne pomoći.

"Jasno je da Vlada Crne Gore pokušava da se 'provuče' kroz iglene uši, sa veoma neubjedljivom argumentacijom u smislu legitimisanja, prije svega pred EU, jer za stav domaće stručne, odnosno političke javnosti Vladu nije briga čak i kada se radi o budžetskoj podršci vrijednoj više od 150 miliona eura", kazao je Damjanović.

On je, takođe, ocijenio da državna pomoć nije garancija da će „ovim 'pojasom za spasavanje' kojim ćemo svi mi - građani i crnogorska privreda - da spašavamo MA sa 150 miliona eura, stvar biti završena i da u budućem poslovanju MA, nakon svega nekoliko godina, neće biti potrebe za novom pomoći teškom desetine i stotine miliona eura.

"U isto vrijeme, imovina društva (MA) manja je od obaveza, odnosno, radi se o društvu koje je odavno zrelo za stečaj, koji se godinama ne uvodi i providan je pokušaj obesmišljavanja činjenice da se na ovaj način krše propisi o državnoj pomoći i vrši selektivna primjena Zakona o stečaju čime se uvodi diskriminacija prema ostalim privrednim subjektima", zaključio je Aleksandar Damjanović.

NA VRIJEME PRIPREMITI KADAR I PROJEKTE ZA DIREKTAN PRISTUP EU FONDOVIMA

Foto: KEI

Piše: Ivana Glišević Đurović

Autorka je zamjenica glavnog pregovarača, nacionalna IPA koordinatorka i pregovaračica za Poglavlje 22 -Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

Poglavlje 22 - Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata i oblast pravne tekovine koja se odnosi na ovo poglavlje omogućava direktnu finansijsku podršku Crnoj Gori nakon pristupanja EU.

Države članice EU koriste ovu podršku u cilju sprovođenja principa politike ujednačenog regionalnog razvoja, što je posebno važno za nove države članice. Sveukupne mjere za postizanje ovih ciljeva, uz raspoložive finansijske instrumente, osnova su kohezivne politike EU.

Direktan pristup Evropskim strukturnim i investicionim fondovima (ESI) stvorice mogućnost da Crna Gora za konkretne projekte iskoristi sredstva koja, na osnovu iskustva drugih država članica iz

skorijih ciklusa proširenja, u prosjeku iznose do 4 % bruto društvenog proizvoda države korisnice na godišnjem nivou.

Crna Gora će u okviru ESI fondova, koji su predmet ovog pregovaračkog poglavlja, imati pravo da povlači sredstva iz Evropskog fonda za regionalni razvoj, Evropskog socijalnog fonda i Kohezivnog fonda. Projekti će biti usmjereni na podršku izgradnji lokalnih puteva, željeznica, škola, vrtića, bolnica, postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, postrojenja za tretman otpada, izgradnji kanalizacionih mreža, postrojenja za proizvodnju obnovljivih izvora energije, ali i projekte kojima se podstiču inovacije, kreditne linije za mala i srednja preduzeća, mobilnost mladih i dr.

Predmet pregovaračkog procesa u okviru ovog poglavlja nije iznos finansijske podrške EU posredstvom ESI fondova, već uspostavljanje strukture, sistema i procedura za upravljanje ovim fondovima. Opšti cilj i vizija koji imamo u pogledu korištenja ESI fondova je stvaranje što jednostavnijeg institucionalnog okvira koji će biti u skladu s veličinom države, teritorijalne organizacije, crnogorske administracije i praksama država iz prethodnih ciklusa proširenja. U skladu s tim je odlučeno da se uspostavi centralizovana institucionalna struktura koja će biti sačinjena od jednog Upravljačkog tijela, Tijela za ovjeravanje, Revizorskog tijela i ograničenog broja posredničkih tijela.

Pored uspostavljanja institucionalnog okvira, važan preduslov za efikasno korištenje raspoloživih fondova je kontinuirani razvoj administrativnih kapaciteta, koji moraju postojati u svim relevantnim strukturama. U tu svrhu, neophodno je osigurati kontinuirano zapošljavanje i stručno osposobljavanje kadra, ali i definisanje i uspostavljanje sistema koji će osigurati zadržavanje postojećeg kadra. Korištenje IPA sredstava, kroz realizaciju definisanih ciljeva, primjenu principa i pravila EU za upravljanje sredstvima, predstavlja izuzetnu priliku za jačanje kapaciteta institucija i organizacija i pripremu za strukturne fondove.

Dodatno, adekvatna priprema projekata koji će biti predloženi

za finansiranje predstavlja izuzetno važan preduslov za uspješno korištenje EU fondova. Zbog toga je za programiranje i implementaciju izuzetno važno adekvatno pravovremeno strateško planiranje, uz metodološki ujednačene strateške dokumente sa definisanim listama projekata i indikatora.

Nesporno je da fondovi za sprovođenje kohezione politike EU nude značajne mogućnosti za sprovođenje razvojnih projekata uz finansijsku podršku EU. Međutim, naša uspješnost u korištenju sredstava ovih fondova zavisi u krajnjem od opšte razvojne politike, broja projekata koji će biti spremni za sprovođenje i inventivnosti svih struktura crnogorskog društva koje će biti uključene u sistem korištenja evropskih fondova.

Upravo zbog toga, period pred nama, do članstva u EU, treba iskoristiti za što kvalitetniju pripremu za korištenje evropskih fondova, kako u dijelu jačanja kapaciteta, tako i za adekvatnu pripremu projekata koji će biti predloženi za finansiranje.

U krajnjem, treba imati u vidu da uspješnost u povlačenju sredstava iz evropskih fondova nakon članstva u EU ujedno znači i mogućnost za suštinsko unapređenje društvenih procesa i dugoročno i održivo sprovođenje evropskih standarda u različitim oblastima razvojne politike.

PRIVILEGIJA JE STUDIRATI U EU, STVARAN ŽIVOT POČINJE POSLIJE

Foto: CEP

Piše: Milo Radulović

Autor je osnivač startup-a MARLEQ

Ilustracija: freepik.com

Proveo sam pet izuzetnih godina u državama članicama Evropske unije, dvije u Sloveniji, jednu u Litvaniji i dvije u Švedskoj. Imao sam priliku da živim, studiram, ali i radim u ovim predivnim zemljama. Osnovne studije sam započeo i završio na Ekonomskom fakultetu u Podgorici, dok sam dvije godine bio na razmjeni u inostranstvu. Nakon diplomiranja, upisao sam master u Sloveniji, a zatim dobio stipendiju EK, za drugi master u Švedskoj.

Danas je mnogo više stipendija i mogućnosti za mlade u Crnoj Gori, nego prije 10-15 godina, kada sam ja bio student. Iz mog EU iskustva, znam da će ovih šansi biti samo više, tako da već sada možemo reći da studiranje u inostranstvu više nije luksuz kao nekada i da će ubrzo biti pravo svih crnogorskih studenata.

Biti student/kinja u Sloveniji je veoma privilegovani status. Prvo, država preko „studentskih bonova“ subvencionise obroke, pa su studenti u mogućnosti da se zdravije hrane, po značajno povoljnijim cijenama, ne samo u studentskim menzama, već i u najboljim restoranima. Druga prednost je to što imaju veoma dobro organizovane „studentske poslove“. Dakle, studenti su u prilici da rade u toku studija, od različitih poslova do angažovanja u struci. Imao sam priliku, da nakon položenih predmeta sa mastera, radim puno radno vrijeme u jednoj odličnoj kompaniji u Ljubljani i lično se uvjerim u ovaj sistem, iza kojeg stoji ozbiljna organizacija.

Takođe, kada sam živio u jednoj kući u Ljubljani u kojoj su živjeli međunarodni studenti, sa nama je živjela djevojka, koja je iz Ljubljane i koja živi na 200 m od svojih roditelja. Objasnila mi je kako joj roditelji daju 200 eura za džeparac, a da ona zaradi oko 200 eura, tako što vikendima radi studentski posao. Rekla mi je

da od toga može pristojno da živi, kao i da joj mnogo znači da bude sa studentima iz Brazila, Nigerije, Rusije i regiona.

Na drugoj strani, najveći nedostatak ovog sistema je taj što studenti često ne žele da izgube status studenta, jer im se troškovi života (smještaja, hrane i prevoz) odmah dupliraju. Tako da se svršeni studenti vraćaju roditeljima ili ih oni pomažu da prebrode taj jaz od godinu ili dvije, dok se u potpunosti ne osamostale.

Moja međunarodna iskustva iz Slovenije i Litvanije su bila veoma pozitivna, ali tek kada sam došao da studiram i radim u Švedskoj, po prvi put sam iskusio šta to znači biti na globalnoj sceni, osjetiti svjetsku konkurenciju, kao i perspektive.

Šveđani imaju običaj da nakon srednje škole prvo rade godinu dana, zatim od zarađenog novca putuju svijetom godinu dana i tek onda upišu fakultet koji ih stvarno interesuje. U Švedskoj morate mnogo više da radite, kako na fakultetu, tako i na poslu, ukoliko želite da budete među najboljim, a to je jedini način da možda produžite boravak. Studije su bile veoma intenzivne, ali moj pravi izazov je bio da dođem do zaposlenja. Poslao sam 500 aplikacija, ali nisam dobio niti jedan odgovor. Rečeno mi je da „moram da znam ljude“ kako bih došao do posla, tako da sam krenuo da gradim mrežu kontakata, promijenio strategiju i kontaktirao direktno direktore firmi. Poslao sam 400 mejlova, dobio 30 intervjua i konačno uspio da dođem do željenog posla.

Međutim, nakon godinu dana rada, nisam uspio da nađem firmu koja bi sponzorirala moju radnu dozvolu, tako da sam se vratio u Crnu Goru i sada već nekoliko godina pomažem mladima da dobiju stipendiju za studiranje vani, izgrade uspješnu međunarodnu karijeru, kao i da pokrenu svoj startup.

VODIČ ZA MLADE O OMLADINSKIM POLITIKAMA

NE ČEKAJ SISTEM I DRUŠTVO,
ISKORISTI MLADOST

Piše: Ana Puljiz

Odnos prema omladinskim politikama je ogledalo fokusiranosti svake vlade na ovu važnu grupu ljudi za razvoj društva. Novi Zakon o mladima usvojen je u proljeće 2019, sa ciljem da se unaprijedi okvir za obezbijedenje boljeg društvenog položaja mladih, boljih uslova za podršku mladih, ali i njihovog većeg angažovanja. Po posljednjem popisu, Crna Gora ima skoro petinu mladih u ukupnom broju stanovnika. Ovo je jedan od ozbiljnih argumenata da mladi treba da budu u fokusu kreatora i donosilaca odluka, ali i da mlade treba motivisati kako bi bili i sami aktivniji u procesima donošenja odluka, a posebno onih odluka koje imaju direktan uticaj i na njih.

Crna Gora se suočava sa internim i eksternim migracijama koje u osnovi imaju ekonomske razloge. Tako sve sjeverne opštine imaju negativne migracione bilanse, a istraživanja ukazuju da je rastući broj mladih koji žele da napuste Crnu Goru. Tek posljednjih godina je otvorena diskusija o tzv. odlivu mozgova. Pored ekonomskih razloga koji ih opterećuju, mladi procjenjuju da su sputani u slobodi izražavanja i mišljenja, čak i u porodici, posebno kada je to njihovo mišljenje kritički obojeno. Ovo se mora posebno adresirati, jer je za razvoj demokratskog društva neophodna kritička svijest svih građana. S druge strane, isključivanjem mladih isključuje se značajan dio populacije koja ima potencijala da iznađe nova rješenja i unaprijedi društvo. Razvoj Crne Gore treba da u ovom dijelu prati nastojanja država članica Evropske unije u kojima je jasna politika da se ne smije dozvoliti da resursi mladih budu zanemareni umjesto da budu stavljeni u funkciju razvoja društva.

Generalno, omladinske politike bi trebalo da obezbijede jednake šanse i više mogućnosti za mlade ljude u obrazovanju i traženju posla, kao i da ohrabre mlade da aktivno učestvuju u donošenju odluka. Preciznije, zakon i institucije bi trebalo da budu u službi stvaranja povoljnog okruženja koje omogućava olakšano učenje, razvijanje znanja i kompetencija od najranijeg perioda mladosti. Da bi bila produktivna omladinska politika mora da se planski i kontinuirano razvija. Javni interes u oblasti omladinske politike,

shodno Zakonu, sprovode: Vlada Crne Gore, organ državne uprave nadležan za omladinsku politiku (odnosno Ministarstvo sporta i mladih), organi državne uprave i drugi organi uprave nadležni za pojedine oblasti od značaja za mlade, zatim lokalne samouprave, ali i druga pravna lica, poput nevladinih organizacija.

Učešće mladih u procesu razvoja omladinske politike važan je početni korak za kasniji direktan uticaj na širi proces donošenja odluka. Ukoliko su mladi, naročito u toku adolescentskog perioda, usmjeravani i podržani da učestvuju u donošenju odluka u svojim zajednicama, oni imaju potencijal da prekinu međugeneracijske nejednakosti, diskriminaciju, nasilje itd, ali i da postanu agenti promjena i demokratskog razvoja zasnovanog na valjanom vrijednosnom sistemu. Stoga, jačanje mladih ima multiplikativne pozitivne efekte, ne samo za njih same, nego i za cijelu zajednicu.

Mlade je potrebno motivisati, od najranijeg perioda, i da se uključe u neformalne programe učenja, ali im i pružati kontinuiranu podršku kroz obrazovanje kako bi došli do zaposlenja i našli adekvatne modalitete učešća u procesima odlučivanja.

Načini ulaska u oblikovanje i realizaciju omladinskih politika su raznovrsni, počev od učešća u različitim događajima ili kampanjama koje organizuju omladinske, nevladine ili međunarodne organizacije, kao i institucije, ali i kroz pokretanje sopstvenih inicijativa od interesa za mlade. Posebno su korisni programi neformalnog obrazovanja koje pružaju nevladine organizacije i volontiranje, jer se na taj način stiče iskustvo dragocjeno za kasnije vođenje akcija i projekata. Nekoliko je ključnih ishoda omladinske politike, od ostvarenja ekonomske i socijalne sigurnosti, pristupa kvalitetnijem obrazovanju do unapređenja zajednice u kojoj živimo.

Presudno je da se svi relevantni akteri angažuju kako bi stvorili ne samo zakonski okvir, već i prateće podsticaje za podršku mladima za učešću u javnom životu. Izgradnjom snažne, odgovorne i misleće zajednice mladih ljudi doprinosi se lakšem rješenju aktuelnih problema i prevazilaženju nastupajućih izazova.

Izdavanje ove publikacije podržalo je Ministarstvo sporta i mladih.

EIC Bilten - *Evropski puls* - je elektronski časopis koji izdaje Centar za građansko obrazovanje (CGO). Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik:

Vladan Žugić

Uređivački kolegijum:

Damir Nikočević, dr Vladimir Vučković, Daliborka Uljarević

Prevod i lektura:

CGO

Dizajn i prelom:

Filip Đurišić

Produkcija:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org